

Inleiding

De term ‘meidenvenijn’ gebruik ik als paraplubegrip voor de subtiële acties van meisjes om andere meisjes onderuit te halen. Het woord is de afgelopen jaren ingeburgerd in onderwijskringen. Toch bestond er tot 2004 geen term voor dit gedrag. Ik heb deze verzonnen, omdat ik anders steeds een waslijst aan meiden-acties moet opnoemen, zoals negeren, roddelen, stoken enzovoort. Bij ‘meidenvenijn’ heeft bijna iedereen meteen een beeld van vals meidengedoe, al was het maar door de film *Mean girls*.

Dat er geen woord bestond om venijnig gedrag van meisjes te beschrijven, hangt mogelijk samen met het feit dat het meestal werd afgedaan als ‘typisch voor meisjes’. Door valse acties zo te benoemen, lijkt het alsof er niets tegen te doen valt. Dat is een treurig uitgangspunt, omdat uit interviews met ‘oude meisjes’ naar voren komt dat dit gedrag diepe sporen nalaat.

Uit praktijkonderzoek van Amerikaanse pedagogen blijkt dat meidenvenijn ronduit beschadigend is voor de persoonlijke ontwikkeling van meisjes, soms zelfs traumatisch. Meidenvenijn ondergraaft hun zelfvertrouwen en het vertrouwen in anderen. Daarom zocht ik een antwoord op de vraag: wat doe je tegen meidenvenijn in de onderwijssetting?

Mijn belangstelling voor wat ik meidenvenijn noem en de aanpak ervan begon dicht bij huis op de school van mijn dochter, bracht me naar Amerika om kennis uit te wisselen en daarna op scholen in heel Nederland. Ik organiseerde congressen met als titel ‘Koninginnen en krenge(n)’, gaf lezingen

en schreef artikelen voor onderwijsbladen en verschillende boeken voor het basis- en voortgezet onderwijs. Regelmatig schoven medewerkers van ROC's aan bij een congres of training voor vo-docenten en -mentoren.

Toch is de setting van een ROC een andere dan die op het voortgezet onderwijs. Omdat ik steeds vaker vragen krijg van ROC's over meidenvenijn, lijkt het een goed moment voor een praktische publicatie speciaal voor het mbo.

Meidenvenijn in het mbo is bedoeld voor docenten, bpv'ers, slb'ers en leden van het managementteam, die allen hun eigen taak hebben bij het aanpakken van meidenvenijn op hun ROC.

De angel uit meidenvenijn halen is niet een kwestie van inzetten op begeleiding van één studente. Meidenvenijn zit diep en ligt eigenlijk altijd op de loer in groepen met vrouwelijke studenten. Meidenvenijn op de opleiding beheersen, vraagt permanent aandacht van alle medewerkers. Dit boek biedt gereedschap om gericht in te grijpen en zo meidenvenijn ook op ROC's aan banden te leggen.

Ik begeleid een aantal studentes van 16-19 jaar (niveau 2 mbo) die zich bewust zijn van meidenvenijn, daar zelf aan meedoen of last van hebben.

Ik ben op zoek naar een boek waarin ze tips en handvatten krijgen om daar beter/anders mee om te gaan.

Trajectbegeleider Entree D&Z aan een ROC, in een mailbericht aan de auteur

1

Focus op meidenvenijn

1.1 Meidenvenijn, wat is het?

De term meidenvenijn heb ik in 2004 bedacht om het subtiel kwetsen door meisjes van andere meisjes bondig te omschrijven. Meidenvenijn is hét middel voor meisjes-meisjes om de onderlinge rangorde te bepalen en te bestendigen.

Er zijn natuurlijk ook studentes die geen meidenvenijn kennen of, als dat wel zo is, dat geniepige gedoe zeker niet inzetten, omdat ze er een hekel aan hebben – maar over hen gaat dit boek niet. Meidenvenijn veroorzaakt voldoende onrust op ROC's om een boek over dit onderwerp te rechtvaardigen.

Het woord 'meidenvenijn' is (nog) niet opgenomen in een woordenboek. De Van Dale kent wel 'venijn', met als omschrijving: verborgen, scherpe woede.

Venijn

Uitspraak: va'nein, het -woord, zelfst. Naamw.

Verborgen, scherpe woede

'cabaretteteksten met veel venijn',

venijn spuwen over iemand (= gemene dingen over iemand zeggen), het venijn zit in de staart (= de gemene dingen komen aan het eind)

De omschrijving 'verborgen' in dit lemma is een belangrijk kenmerk van meidenvenijn. Meisjes houden elkaar graag on-

der de duim met subtiele middelen: een kleine schouderbeweging waarmee een kring van meisjes zich sluit, betekent 'niet welkom'. Diep zuchten of rollen met de ogen is een blijk van afkeuring als een 'niet-ons-soort'-meisje iets zegt of doet. Deze venijnige acties zijn er vooral op gericht om het zelfvertrouwen en de sociale acceptatie op de opleiding of stageplaats van hun doelwit te ondergraven.

De Van Dale noemt ook 'scherp'. Met hun scherpe tong kunnen venijnige meiden hun slachtoffer vermalen. Zij geven andere meisjes dubbele boodschappen: 'Wow, wat ben jij dun! Heb je anorexia?' Of: 'Sommige bitches denken dat ze alles maar aan kunnen trekken.' Meisjes zijn meesteressen in dergelijke uitspraken. Die kunnen ze namelijk, als het hun uitkomt, glashard ontkennen: 'Ik ben écht bezorgd dat ze anorexia heeft', 'Ik heb het niet over jou hoor!' of de klassieker: 'Grapje!'

Met meidenvenijn blijven meisjes (ogenschijnlijk) aardig, maar ondertussen zetten ze hun angel in om andere studentes te kleineren.

Amerikaanse auteurs noemen meidenvenijn *alternative aggression*, in tegenstelling tot de fysieke agressie tussen jongens. De meest voorkomende vormen van meidenvenijn op een rij:

- Samenklitten
- Elkaar manipuleren met gunsten en geboden
- Aantrekken, afstoten
- Negeren
- Buitensluiten
- Vernederen
- Rollen met de ogen
- Arrogante of bitchy blikken
- Scannen

- Onderling fluisteren
- Zuchten, sissen, tjoeries
- Konkelen
- Backstabben
- Geheimen doorvertellen/vertrouwen schenden
- Roddelen, live of via sociale media
- Onthullende foto's/filmpjes verspreiden via sociale media

Kortom, meidenvenijn bestaat uit nauwelijks zichtbare acties, waarmee meisjes-meisjes andere meisjes onderuithalen. Het is tegelijkertijd een machtsmiddel en een sociaal experiment in populariteit. Meidenvenijn wordt ingezet door meiden van alle leeftijden en met allerlei etnische achtergronden. Etnische achtergronden kunnen overigens wel de specifieke thema's bepalen waarop meisjes elkaar de maat nemen; zie paragraaf 1.3 voor enkele voorbeelden.

1.2 Meidenvenijn, wat is het niet?

Vechtende meisjes op school Venlo tijdelijk geschorst

De twee vechtende scholieren op het ROC College van Gilde Opleidingen in Venlo zijn door de school tijdelijk geschorst.

De dames moeten een tijdje thuisblijven, zo meldt een woordvoerder van de onderwijsinstelling. Mogelijk volgen er zwaardere sancties. Wat deze precies inhouden, wil de school niet zeggen.

Filmpje

De twee kempfanen gingen elkaar te lijf op het schoolplein. Omstanders filmde het gevecht. Na ongeveer een halve minuut grepen meerdere schoolmedewerkers in en haalden de twee uit elkaar.

1 Limburg (13 november 2014). 'Vechtende meisjes op school Venlo tijdelijk geschorst'. www.1limburg.nl/vechtende-meisjes-op-school-venlo-tijdelijk-geschorst

1.2.1 Directe confrontatie

Niet alle meisjes maken gebruik van alternatieve agressie. Er zijn ook meisjes die de directe confrontatie aangaan. Zij hebben van huis uit meegekregen dat je luidkeels en soms zelfs met klappen en trappen je positie kunt opeisen. Dat is voor mbo-instellingen wennen, omdat ze deze openlijke agressie meestal niet van meisjes verwachten. Natuurlijk zijn deze heftige botsingen vervelend voor de meisjes in kwestie en hun omgeving. Maar het grote voordeel is dat de strijd zichtbaar is. Er is houvast om in te grijpen. Uit bovenstaand voorbeeld blijkt dat het ROC in geval van zichtbare meidenstrijd precies weet wat te doen: onderzoeken, schorsen en eventueel zwaardere sancties. Dat is niet anders dan bij een jongensruzie.

Toch wordt een vechtpartij tussen studentes vaak voorafgegaan door gedrag onder de radar: venijnige blikken, roddels, appjes, (Insta)comments; kortom, meidenvenijn.

Mbo-opleidingen zouden ook subtiele vormen van meidenvenijn moeten benoemen als onwenselijk en duidelijk maken dat dit niet wordt getolereerd. Bij uitingen van alternatieve agressie tussen meiden onderling, zoals buitensluiten, staren of elkaar een slechte naam bezorgen, zou de school onmiddellijk moeten ingrijpen. Een *catfight* kan echt beter voorkomen worden.

Daarom is het belangrijk om elk signaal van meidenvenijn serieus te nemen – en dat geldt ook als studentes zich bij hun docent of slb'er beklagen over: 'Zij kijkt zo.'